

په افغانستان کې د محلي زده کړو د تعلیمي پایلو او ټولنیزو اغېزو شننه (ALSE)

تحقیقاتي لنډیز #5: ټولنیز مشارکت او په افغان کلیواله ټولنه کې د ښوونې او روزنې پایښت

د پروفیسور دانا بردي (ښوونکی پوهنتون)، جوئل میدیلټون (برکلي پوهنتون) او سائیرس ساي (ښوونکی پوهنتون) پروژه

خبرپاڼه •• دویم کال •• لومړۍ گڼه •• اپریل ۲۰۱۷

مخینه

د محلي ټولنو له ظرفیتونو څخه په گڼه اخیستلو، زیات دولتونه هڅه کوي د عامه خدماتو د عرضه کولو خپل رول ځواکمن کړي. په افغانستان کې د همدې موخې په پار هغه خدمات چې اوس د موسساتو له خوا وړاندې کېږي، باید دولتي سکتور ته وسپارل شي او تر څنګ یې محلي بعد هم پر ځای پاتې شي. د ښوونې او روزنې په برابرولو کې د ټولنې اغېزناکې ښکېلتیا په پار، داسې تګلارې باید رامنځته شي چې د ټولنې نقش او مسئولیتونه په واضح ډول بیان کړای شي. دا او راتلونکې تحقیقاتي لنډیز د دولت او ټولنې ترمنځ د موجود کد کار بېلابېلې طریقې ارزوي چې له مخې یې کیفیت لرونکي تعلیم تهیه کېږي. د موجودو اړیکو، سرچینو او ظرفیتونو سم درک چې په وسیله یې فعلا ټولنې په تعلیم کې اشتراک کړی دی، پالیسي جوړونکي به وکولی شي په لا دقیق ډول په دولتي مکاتبو کې د خلکو مدیریت تعریف او تقویه کړي.

میتودونه

لاندې موندنې له کيفي او کمي ډیټاټولګو څخه ترلاسه شوې دي. مور د مقدماتي سروې له ډیټا څخه کار اخیستی چې له 4005 کورنیو څخه ټوله شوې ده. همدغه ډیټا د لسې کلیو کې په ښوونه و روزنه کې د خلکو کډون څرګندوي. تر څنګ یې، مور له 147 دولتي کارمندانو سره زموږ د کيفي مصاحبو مالومات هم په نظر کې نیولي دي. په دې مصاحبو کې د محلي زده کړو ټولګیو اړوند د مختلفو موضوعاتو په اړه د پوهنې امریتونو او ریاستونو د کارمندانو لړلید بیان شوی دی. وروسته له دې چې دا مصاحبې په استقرایي ډول کوډ شوې، د ټولنیز مشارکت په اړه مهم موضوعات څرګند شول: په مشخص ډول د دوه موضوعاتو په اړه پوهاوی موجود شو، (۱) د ټولنې او دولت ترمنځ کاري اړیکې، او (۲) د سرچینو نوعیت چې ټولنې یې محلي ټولګي ته آماده کوي.

موندنې

د دولتي خدماتو تهیه کوونکو را ته له ټولنې سره د ښه اړیکو د ساتلو د اهمیت په اړه وویل. خو، دوی به په چټکۍ د داسې اړیکو په وړاندې د خنډونو په اړه هم خبرې کولې. مثلاً، د پوهنې امریت ۵۳ کارمندانو (لږ څه زیات او یا سلنه د مرکه شویو کسانو) د ترانسپورټیشن اسانتیاو کمښت د خنډ په توګه یاد کړ. د ترانسپورټ نشتون کلیو ته د دوی لاسرسی محدود کړی چې په نتیجه کې دوی د ځینو کلیو محلي ټولګي تر نورو زیات نظارت کړي دي. ځکه نو د ولسوالۍ مرکز ته نژدې کلیو سره د دوی کښې او اړیکې د لیرې پرتو کلیو په پرتله زیاتې وې. په بله وینا، که څه هم دولتي کارمندان له کلیو سره د اړیکو پر اهمیت پوهېدل خو د سرچینو کمښت له امله له کلیو سره د دوی ارتباطات کم کړي او حتا د محلي ټولګیو د نظارت همدا اساسي اړتیا هم نه ده پوره شوې. له

مور دوی ته وایو چې دولت ډېر توان نه لري، تاسې باید پخپله یو کار وکړئ. حداقل ماشومان نژدې ښوونځي ته څومره چې امکان لري، ولېږئ. که هغه نه وي ممکن، تاسې پخپله یو ښوونکی وګارئ. کتابونه وموئ. تاسې د خپلو ماشومانو په مقابل کې مسئول یاست. اوس چې دولت یې په اړه څه نه شي کولی... د پوهنې امریت یو کارمند)

همدې امله، ځینې دولتي کسانو په مرکو کې وویل چې دوی له کلیو غواړي چې د تعلیم لګښت په خپله غاړه واخلي.

د غربت په نظر

کې نیولو، کلیو په تعلیم کې د مشارکت په اړه خورا لور رضایت وښود. زموږ مقدماتي سروې څرګنده کړه چې د مصاحبه شویو کسانو ۳۳ سلنه د ښوونکي معاش پرې کولو ته رضایت لري. د اجناسو د مرستې په اړه دا سلنه لا لوړه

ده؛ مثلا، ۴۶ سلنه کورنی استاد سره د غذا د تهیه کولو مرستې ته رضایت درلود. خو، په دواړه حالاتو کې د ولایتونو ترمنځ زیات توپیر موجود و (جدول ته مراجعه وکړئ).

زموږ د خلکو دیني نظریاتو ته په کتو، دوی تعلیم د خپل ژوند یو له اصولو څخه گڼي او د خپل ژوند له اساساتو څخه... خلک ډېره علاقه لري، ډېر لېوال دي. (د پوهنې امریت کارمند)

وویل چې په کلیو کې تعلیم ته د دولت کمه پاملرنه د دې لامل شوې چې د تعلیم په اړه د عامه خلکو تصور په منفي ډول اغېزمن کړي. د پوهنې امریت یو کارمند را ته وویل: «د زده کوونکو والدینو وویل، هلته هیڅ امکانات نشته، هلته کتابونه نشته، په مکتب کې قرطاسیه نشته، هلته بڼه استادان نشته، زموږ ښوونځی ودانۍ نه لري؛ زموږ زده کوونکي هلته ډېر څه نه شي زده کولی. د دې پر ځای چې ماشومان هلته څلور یا پنځه کاله بې نتیجې کېږي، بڼه به وي چې دوی څه کار وکړي، یا هم کارېکړ شي. په دې ډول خو به حداقل څه روزي ترلاسه کړي.»

د پالیسي اغېزې

لومړی جدول:

ولایت	د استاد معاش کې د ونډه اخیستلو ته راضي کورنی (او ستندرد دیوېشن ¹)	استاد ته د غذايي موادو تهیه کولو ته راضي کورنی (او ستندرد دیوېشن)
کاپیسا	26% (SD = 0.156)	36% (SD = 0.163)
پروان	19% (SD = 0.118)	35% (SD = 0.118)
هرات	36% (SD = 0.321)	42% (SD = 0.185)
غور	47% (SD = 0.173)	53% (SD = 0.180)
بامیان	41% (SD = 0.153)	48% (SD = 0.109)
دایکنډی	48% (SD = 0.171)	66% (SD = 0.120)
مجموعه	34% (SD = 0.205)	46% (SD = 0.186)

لکه په نوره نړۍ کې، افغان ټولنه هم غواړي چې د خپلو ماشومانو په تعلیم کې ونډه ولري. زموږ دینا څرگندوي چې دوی د مکاتبو اداره او مدیریت په مهمو مادي او غیرمادي طریقو تقویه کوي. دا هڅې پرته له شکه چې په کلیواله ټولنه کې د تعلیم د خدماتو په کیفیت او له ټولنې سره په تطابق کې مهم رول لري.

خو، زموږ دینا دا هم څرگندوي چې د ټولنې مرسته په ځینې حالاتو کې د دې پر ځای چې دولتي خدمات تقویه کړي، د هغو ځای یې نیولی دی. په دې ځایونو کې له ټولنې سره دولتي کار د سرچینو کمښت له امله متضرر شوی دی. دا له اندازې زیات بار ممکن تعلیم ته د خلکو تقاضا او د تعلیم په وړاندې د دوی تصور منفي متاثر کړي. د تعلیم په برخه کې د ټولنیز مشارکت د ساتلو لپاره موږ لاندې وړاندیزونه لرو:

- 1) معارف د پوهنې امریتونو او ریاستونو ته سرچینې زیاتې کړي تر څو په کلیو باندې مالي پټي کم شي.
- 2) ټولنې هڅول چې موجوده ټولنیزو ارزښتونو په تقویه کولو او ورڅخه په استفادې د ښوونځیو په مدیریتي او اداري چارو کې لایزات مشارکت په داسې ډول وکړي چې په مالي برخه کې پرې مسؤلیت نه وي.

د خدماتو دولتي عرضه کوونکو سره چې موږ خبرې وکړي، دوی جالبې کیسې و خاطرې بیان کړې چې څنګه کلیوال د تعلیم په رابطه ژمن دي. مثلا، کلیوال شتمنی پلوري او د تعلیم لګښت پرې کوي یا دا چې په نامنو حالاتو کې د معارف کارمندانو خوندي ساتل اطمیناني کوي. خو، ځواب ورکوونکو دا هم وویل چې کورنی چې د تعلیم مالي لګښت په غاړه اخلي، خپل بل اساسي مصرفي توکی له لاسه ورکوي. خلاصه دا چې، کله چې کورنی د تعلیم په برخه کې مالي مرسته کوي، دا به د دوی یو ډول قرباني وي او پرې بد حالات راوستلی شي ځکه نو د تعلیم د پایښت په اړه د دوی مرستې د ډېر څه تمه نه شي راکولی. همدارنګه، ځینې مصاحبه شویو کسانو

د ALSE په راتلونکې کڼه کې

په بل تحقیقاتي لنډیز کې، موږ د ټولنې مدیریتي ظرفیت دینا ارزو شو د ټولنې له خوا د مدیریت شوي تعلیم پایښت لرونکي ډولونه تشخیص کړای شو.

مکتب سره د مرستې په پار بې وړاندې کړي؟ ستاسې له کورنی څخه به غوښتنه نه کېږي چې همدا شیان ورکړئ. زه یواځې غواړم پورې شم چې تاسې د څه شي مرسته کولی شئ. ایا ستاسې کورنی به د لاندې څه مرسته وکړي. (الف) د استاد د معاش لپاره بیسي (ب) د استاد لپاره د بیسو نه پرته نور اجناس لکه بودی...»

1 د دې ارقامو د پیدا کولو په موخه موږ په اوسط ډول د هر کلي لپاره د رضایت کچه محاسبه کړې ده. بیا مو د کلیو د اوسط mean د هر ولایت لپاره محاسبه کړې چې د ولایت مین لاسته راګرې. همدغه مو بیا په لومړي جدول کې ښوولی دی. رضایت د مصاحبه شویو د «هو» او «نه» ځوابونو په اساس محاسبه شوی دی. له دوی څخه دا پوښتنه شوې وه: «لاندې کوم څخه به ستاسې کورنی رضایت ولري چې د کلي د